

DANUTĖ LABANAUSKIENĖ

Lietuvos MA biblioteka, Žygimantų 1/8, 2001 Vilnius, Lietuva

NEIŠLEISTI 1853–1854 m. LAURYNO IVINSKIO KALENDORIAI

Lietuviški kalendoriai, kurių 150 metų jubiliejų šiemet švenčiame, dabar iš naujo atskleidė savo puslapius knygotyros, literatūros istorijos tyrinėtojams, suteikė progos labiau įsigilinti į kalendorių istoriją Lietuvoje, apsisitoti ties jų leidėjais. Iškiliasias lietuviškų kalendorių pradininkas buvo XIX a. vidurio švietėjas Laurynas Ivinskis (1810–1881) – žymus pedagogas, gamtininkas, leksikografas ir literatas. Naujos jo leidinių įžvalgos ir kiti tyrinėjimai praturtins bei papildys jau turimas žinias.

Tokiems papildymams priklausytų ir šis straipsnis apie neišspausdintus 1853 ir 1854 m. L. Ivinskio kalendorius. Juos sulaukė caro cenzūra.

Priminsiu, kad L. Ivinskio kalendoriai ėjo pamečiui nuo 1846 iki 1864 m. imtinai (išskyrus minėtus 1853–1854 m.). Vėliau lietuviškas kalendorius, tarpininkaujant M. Oginskiui, 1878 m. buvo išleistas Peteburge. Be to, spaudos draudimo metais Tilžėje slapta spausdintiems kalendoriams dalį literatūrinės medžiagos parūpindavo L. Ivinskis. Vėliau ne kartą jis stengėsi oficialiai atgaivinti savo kalendorių leidimą, bet iš caro valdžios nuolaidų nesulaukė.

Sėkmė trumpam nuo jo nusisuko ir 1853 m. Septynerius metus iš eilės L. Ivinskio lėšomis spausdintas lietuviškas kalendorius tais metais netikėtai sustojo. Neišėjo jis ir 1854 m.

Nuodugniau patyrinėti šiuos neišleistus kalendorius paskatino Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomi išlikę jų autografa¹, to meto L. Ivinskio korespondencija, kiti dokumentai.

Šiuos išlikusius autografus sudaro 1853 m. kalendoriaus pirmoji dalis (be priedų) ir 1854 m. kalendoriaus ūkinis bei literatūrinis priedas, L. Ivinskio vadintas “pridėjimu”.

1853 m. kalendoriaus turinį, nors ir nesant priedo, nusako jo paantraštė, kurioje redaktorius smulkiai išvardija spausdinamus dalykus, ko nepadarė iki tol. Jis nurodo, kad čia paskelbs “atsitikimus ant žemės garsesniusius, pasakas, pinigų apkeitimus, aprašymą Telšių pavieta, dainas ir priežodžius, ropučių sėjimą, gydymus žmonių ir gyvulių ligų, surašymą atpuskų bei jomarkų ir kitką”. Tad šis kalendorius buvo numatytas turiningesnis už ankstesniusius: čia ir Lietuvos geografijos apybraiža, ir žemės ūkio, medicinos, veterinarijos straipsniai ir platus literatūrinis

¹ Lietuvos mokslų akademijos biblioteka (toliau MAB) // F. 9. B. 3251. L. 1–56.

priedas (poezija, proza, tautosaka). Reikia priminti, kad pasakomis L. Ivinskis vadindavo ir didaktinius apsakymėlius, o dainomis – autorinius eilėraščius, kuriuos mėgo publikuoti slapyvardžiais, kriptonimais arba visai be jų. Taigi tais metais redaktorių spaudai buvo parengęs didesnę leidinį.

Neaptiktas 1853 m. kalendoriaus priedas, kaip paaikšėjo, vis dėlto egzistuoja. Paprasčiausiai jis buvo perkeltas į 1854 metus ir išliko jų nuoraše. Tokią nuorodą randame L. Ivinskio laiške. “Siunčiu, – rašo jis 1853 m. birželio 2 d. A. Zavadzkiui, – Žem. Kalendoriaus ateinantiems metams priedą, kuris buvo parašytas šiems metams”². Tiktai čia neberandame Telšių pavieto aprašymo, taip pat žadėtų dainų ir priežodžių. Tačiau literatūriniam priede išliko vadinamosios pasakos – du didaktiniai apsakymai: “Globėjo pasaka” ir “Vargdieniai rūjogantys ant Adomo ir Ievos”.

Parengęs 1853 m. kalendorių, redaktorius įdėjo daug pastangų, kad jis būtų išspausdintas. Šiedu neišleisti kalendoriai geriau nei kas kita parodo L. Ivinskio ne tik kaip kalendoriaus sudarytojo, bet ir kaip jų išleidėjo veiklą. Paaikšėjo, jog kalendorių, kad nesitrukdytų darbas, L. Ivinskis siuntinėjo į spaustuvę dalimis – iš pradžių ūkio ir literatūros priedą, o kalendariumą, papildęs žiniomis apie mėnulio fazes (jas imdavęs iš lenkiško kalendoriaus), pristatydavo vėliau. Daugiausia būdavo rūpestčių dėl lėšų. L. Ivinskis negailėjo savo santaupų, stengdavosi kuo greičiau grąžinti susidarancią skolą. Ir 1853 m. kalendoriaus išleidimą jis siejo pirmiausia su finansinėmis problemomis.

“Nesuradęs privačios progos, – rašo jis 1852 m. gegužės 15 d. A. Zavadzkiui, – į Vilnių siunčiu paštu Gerbiamajam Ponui šimtą sidabro rb. pagal sąskaitą skolos už žemaičių kalendorių spausdinimą. Kai dėl kredito žemaičių kalendoriams, kadangi man geriau sekasi, tai Maloningasis Ponas gali jau drąsiai patikėti kreditą iki 300 sidabro rb.”³

Storesniam nei ankstesniųjų metų 1853–1854 m. kalendoriui reikėjo ir daugiau lėšų. 1852 m. rudenį L. Ivinskis vėl praneša A. Zavadzkiui: “Pats skubiai vykstu pinigų už 10 mylių, tai yra į Rascinius. Gerbiamasis Pone, teikis tuojau pradėti spausdinti. Gautuosius pinigus nusišiusi ir Gerbiamajam Ponui duosiu (be užsilikusių ir rankpinigių) dovanų du dukatus kartu su prašymu išspausdinti 3000 egzempliorių, nes storesnis kalendorius tikriausiai bus brangesnis. Todėl prašau mažiau spausdinti, nes neturiu kam patikėti komiso Varniuose po labai veiklaus kunigo inspektorius Juzumavičiaus mirties, kuris tikriausiai būtų išplatinęs 6 arba 7 tūkstančius, kaip kalbėjo gyvas būdamas”⁴. Mat kalendoriaus savikaina buvo susijusi su jo tiražu bei greitu realizavimu.

Ne mažesnę rūpestį keldavo kalendoriaus rankraščio cenzūravimas. Jis dažnai užtrukdavo: delsdavo cenzūra, sutrikęs būdavo ir pašto bei jo siuntėjų darbas. “Mane kaltino už suvėluotą kalendorių pristatymą į Varnius, – aiškina L. Ivinskis

² Ivinskis L. Raštai / sudarytoja R. Mikšytė. V., 1995. P. 434.

³ Ten pat. P. 427.

⁴ Ten pat.

spauštuvininkui 1852 m. rugsėjo 28 d. laiške, – bet dabar dvasinė cenzūra aprobavo rankraščių rugsėjo 6 d., o gavau š. mėn. 28 d. ir galvojau, kad pametė, jau norėjau iš naujo rašyti. [...] Kol kitu laišku su Tamsta susirašysiu, būk toks malonus atsižvelgti į laiko stoką bei rankraščio apimtį ir, atsiėmęs iš pašto, pradėk kalendorių spausdinti”⁵.

Ilgiausiai įstrigdavo kalendorius, patekęs į cenzoriaus Antano Petkevičiaus (1805–1880) rankas. Šis Varnių kunigų seminarijos auklėtinis, perėjęs į stačiatikiybę, uoliai braukė ir įtariai taisė L. Ivinskio tekstus, lituanistikos dalykuose ieškodamas menkiausių užuominų apie nepalankumą esamai valdžiai ir tvarkai. Išlikęs A. Petkevičiaus atsiliepiamas apie šių kalendorių cenzūravimą ir naujos publikacijos šia tema⁶ leidžia atidžiau pažvelgti, kuo neįtikio cenzoriui šių kalendorių puslapiai. Pirmiausia cenzoriaus dėmesį patraukė skelbiamos istorijos žinios. 1853 m. kalendoriuje jų rado istorijos įvykių sąvade, trečioje jų dalyje “Atsitikimai garsesnieji Lietuvoje”. Čia L. Ivinskis grupavo Lietuvos istorijos faktus nuo pirmųjų žinių apie pagonišką Lietuvą iki pat savojo laikmečio (M. Valančiaus paskyrimo Žemaičių vyskupu), iškeldamas Lietuvos didžiųjų kunigaikščių ir Lenkijos karalių minėtinas datas. Cenzorius nurodė, kad čia nevertotini tokie žodžiai kaip “Maskolija”, “maskoliai”, “maskoliškai”, “gudai”, nes šiais žodžiais autorius žeminąs ir niekinąs rusų tautą. 1854 m. cenzūravimo recenzijoje A. Petkevičius pareiškė, kad nėra deramos pagarbos carui ir jo valdžios tarnautojams. Jis atkreipė dėmesį į sąvokos “samoderzavec” vertimą. L. Ivinskis šį žodį išvertė “savotiškai valdantis”. Čia A. Petkevičius įžiūrėjo didžiausią nepagarbą Rusijos imperijos valdovui. Kitoje vietoje, kur raginama melstis už “karalių Aleksandrą”, cenzoriui pasirodė, kad aukščiausias valstybės asmuo čia vėl paniekinamas, kadangi imperatoriaus valdžia yra daug aukštesnė nei karaliaus. Vėlesniame 1855 m. kalendoriuje, išėjusiame tuoj po draudžiamųjų, L. Ivinskis į tas pastabas atsižvelgė. Istorijos įvykių lentelėje žodį “Maskolija” jis pakeitė į “Rusija”, “Maskolijos kariuomenę” – į “Rusijos kariuomenę”. Antraštę “Karališkos dienos”, kur skelbdavo minėtinas caro ir jo šeimos narių šventes, pataisė į “Imperatoriškos dienos”. O apie 1853–1854 m. literatūrinio priedo cenzūravimą užsiminė ir pats L. Ivinskis. Laiške (1852 09 28) A. Zavadzkiui jis rašė: “36 puslapyje yra cenzūros prirašytų žodžių 6 eilutėje Ivonas, o po septintos eilutės “šventasis paklausė Tadeuszas”⁸. Nurodė jis ir kitus smulkesnius cenzūros priedašius. Iš tikrųjų apsakymėlyje “Globėjo pasaka” cenzorius išbraukė šv. Juozapo vardą ir įrašė Ivoną. Pastraipas, kuriose įžiūrėjo socialinių santykių neteisybę, lyg paslėptą esamos santvarkos kritiką, A. Petkevičius išbraukė iš apsakymo, tarp jų ir apsakymo pabaigą su tokiu jos sakiniu: “Paprastieji tiktai žmonės, kurie savo kūną temyl(i), negal prasišlenkti

⁵ Ten pat. P. 428.

⁶ **Medišauskienė Z.** Lietuviškų knygų cenzūravimas (XIX amžiaus ketvirtasis-septintasis dešimtmečiai) // *Lituanistica*. V., 1996. Nr. 2 (26). P. 54–82.

⁷ Ten pat. P. 62.

⁸ **Ivinskis L.** Raštai. P. 428.

nuo neteisbių ir tur(i) sukčiais palikti”⁹. Kaip matome, stačiatikis cenzorius ieškodavo kalendorių tekstuose mažiausių priekabių ir stabdė L. Ivinskio darbą.

Nepaisant pataisų ir išbraukimų, L. Ivinskis buvo įsitikinęs, kad 1853 m. kalendorius išeis kaip ir kasmet. Praėjo ruduo, Šiluvos atlydai, per kuriuos platindavo kalendorių, prisiartinio Naujieji metai, o švietėjas vis nenustojo vilties. 1854 metų pradžioje jis rašė A. Zavadziui iš Zabieliškio: “Šia proga teikis man atsakyti nors vienu žodeliu, ar man jau kas spausdinama, ar dar ne? [...] Dabar turiu žinoti, kada ir kur laukti siunti io iš Vilniaus su žemaičių kalendoriais, o gal ir “Sūdna diena”, kadangi po švenčių išvykstu į Rietavą”¹⁰. Mat drauge su 1853 m. kalendoriaus rankraščiu L. Ivinskis buvo cenzūrai nusiuntęs ir savo atliktą E. Jungo poemos “Paskutinis teismas” (“Sūdna diena”) vertimą, kurį tikėjosi išleisti atskira knygele. A. Petkevičius parašė jai kuo nepalankiausią recenziją, atkreipdamas dėmesį į poemos turinį ir vertimo intarpus. Šioje poemoje, pasakojančioje apie paskutinį teismą ir apie žemės valdovų laikinumą, cenzorius išvelgė grasi imus visiems pasaulio galingiesiems¹¹. Be to, čia L. Ivinskis vietoj lenkų vertėjo įterptų realiųjų atkūrė Lietuvos didžiaviryų vardus. Aišku, kad knygelė buvo uždrausta spausdinti dėl politinių motyvų. Dėl politinio nepatikimumo nemalonėn pateko jos vertėjas, bet kartu jis juk buvo ir kalendorių redaktorius. Ta dingstimi, matyt, buvo svarstytas bei spręstas ne tik tų metų, bet ir iš viso lietuviško kalendoriaus leidimo klausimas bei šio leidinio uždraudimas.

Tuo tarpu spaustuvininkas A. Zavadzkiš vis negavo iš L. Ivinskio lėšų kalendoriui spausdinti. Redaktorius to nežinojo, lūkuriavo, kol ir jį pasiekė skaudi žinia. “Nemažai išgašdino, – rašo jis 1852 m. gruodžio 3 d. A. Zavadzkiui, – prieš dvi savaites iš karto gauti du Tamstos laišakai, pastarajame, datuotame spalio 8 d. pranešta, kad mano ketinimas toliau leisti kalendorių sužlugo, dingo bet kokios mano viltys išvengti nemalonumo ir gėdos kitais metais tuo labiau, kad, nepaisant nusiūsto į Varnius mano dukartinio prašymo, dar nepersiuntė Maloningajam Ponui 100 sidabro rb., ir todėl motina Lietuva ir Žemaitija tapo našlaitės dvejiems metams, o aš dėl jų gedulo šiemet turėsiu 84 sidabro rb. nuostolio, kurį iš anksto išpareigoju per metus padengti dviemisi įmokomis, ir todėl nuo gruodžio 1 d. turėjau imtis tarnybos dviejuose gretimuose namuose, paskaitomis reziduojant už 150 sidabro rb. atlyginimą”¹². Šis laiškas patikslina iki šiol nepastebėtą L. Ivinskio autobiografijos detalę: mokydamas Nociūnuose bajoro J. Šiukštos aštuonmetį sūnų ir norėdamas gauti papildomų lėšų toliau kalendoriui leisti, tuo pat metu jis lygiagrečiai ėmėsi namų mokytojo darbo grafų Matildos ir Igno Zabielių dvare, įsikūrusiame taip pat Kėdainių apylinkėse – Zabieliškyje. Tai patvirtina ir kito jo laiško (1852 12 24), pradėto rašyti J. Šiukštos dvare, vieta; jį nurodoma dvejopa: Nociūnai ir Zabieliškis.

⁹ MAB. F. 9. B. 3251. L. 22.

¹⁰ Ivinskis L. Raštai. P. 442.

¹¹ Medišauskienė Z. Lietuvių knygų cenzūravimas // Ten pat. P. 63.

¹² Ivinskis L. Raštai. P. 429.

Tik baigiantis 1854 m. pavasariui, L. Ivinskis galiausiai susitaikė su nesėkme. “Kadangi mano darbas, nepaisant geriausių norų, jau negali duoti vaisių, – dėsto jis 1854 m. gegužės 21 dieną, – nutariau šiuo laišku nuolankiai prašyti sugrąžinti žemaičių kalendoriams dabartiniams 1854 metams rankraštį, parašytą iš dvių dalių ir veikalėlių “Sūdna diena” – iš viso tris gabalus, o kartu su jais ir spaudos išlaidoms duotus pinigus: pirmąkart trisdešimt (30) sidabro rublių, antrąkart pereinū metų rūgpiūčio pradžioje pas p. Ganą dvidešimt (20) sidabro rublių ir 1853 m. likutį 3 sidabro rb. ir 63 kp. Apskritai, mano pinigų pas Maloningąjį Poną lieka – penkiasdešimt trys (53) rubliai ir šešiasdešimt trys (63) kapeikos sidabru. Prašau patikrinti savo pajamų ir išlaidų knygą, kad neliktų klaidų ir kad neprarasiau likučių, nes, persikėlęs į naują butą, gyvenu skaičiuodamas grašius ir negaliu turėti atliekamų”¹³ Paprastai santūrus ir savo jausmų nelinkęs viešai rodyti L. Ivinskis čia kitoks. “Pagaliau prisipažįstu, – sušunka jis, – kad du kartus buvau be galo sugėdintas dėl žemaičių kalendoriaus, ir siaubas ima pagalvojus, jog toks leidinys nutraukiamas spausdinti, ir skausmas, kodėl nuo Naujų metų iki šiol nebuvo išspausdinta “Sūdna diena”¹⁴.

Atgavęs rankraščius, L. Ivinskis dirbo toliau.

Atidžiau patyrinęs išlikusius 1853–1854 m. kalendorių tekstus ir palyginus juos su vėlesnių metų kalendoriais, paaikškėja iki šiol neminėtas ir nepastebėtas dalykas. Pasirodo, L. Ivinskis visus šiuos tekstus publikavo vėlesnėse savo kalendorių laidose.

Po 1854 m. nesėkmės parengtą 1855 metų kalendorių apdairusis redaktorius sutiko išleisti mažesnės apimties, be literatūrinių priedų. Jame jis perspausdino 1853–1854 m. parengtas istorinių įvykių lenteles. Šios sandoros istorijos įvykių sąrašuose, paskelbtuose 1855 ir pakartotuose 1856 m., L. Ivinskis atsivėlgė į 1853–1854 metų cenzoriaus pastabas. Be to, ir pats tikslino asmenvardžius, vietovardžius. 1853 m. rankraštyje Žygimantą I L. Ivinskis dar vadina Sigitu I (skliaustuose Zigmuntū), o 1856 m. Sigitu vardo jau atsisako (lieka Zigmantas). Vilijos upę nuo 1855 m. jis jau vadina Nėrimi.

1855 m. kalendoriuje redaktorius dar vengė skelbti liuanistikos dalykų, kurie daugiausia ir užkliūdavo cenzoriui. 1853 m. parengtą “Telšių pavieto aprašymą” jis išspausdino tik po dvejų metų (1857 m. kalendoriuje) ir be Telšių apskrities žemėlapiu, kurį per tą laiką buvo pats nubraižęs ir kaip pirmojo lietuviško žemėlapiu sudarytojas jau 1856 m. laukė jo pasirodymo. Bet žemėlapis nebuvo publikuotas. Jis greičiausiai pasimetė A. Zavadzkie spaustuveje ir nebuvo autoriui grąžintas.

Žemės ūkio straipsnelius “Ropučių sėjimas ir auginimas”, “Penėjimas paršų” L. Ivinskis paskelbė 1856 metų kalendoriuje. Ten pat iš 1854 m. rankraščio jis publikavo medicinos ir veterinarijos patarimus – “Gydymai žmogaus nekurių ligų” (15 ligų gydymo atvejų) ir “Gydymai gyvulių” (5 atvejai). Visi jie iš 1854 m.

¹³ Ten pat. P. 442.

¹⁴ Ten pat.

rankraščio perspausdinti ištisai, nieko juose nepakeitus. Čia pat buvo skelbiamas 1854 m. parengtas bažnyčios istorijos straipsnelis "Turtai Saliamono bažnyčios Jeruzalimoje" ir statistinės žinios "Bažnyčios didesniosios Europos pasviečio su parodymu kiek kožna sutalpin savyje žmonių".

Abu didaktiniai apsakymai, vadinti pasakomis, išspausdinti 1857 m. kalendoriuje. Palyginę juos su cenzūruotu rankraščiu, matome, kad pirmasis apsakymėlis "Vargdieniai, rūgojantys ant Adomo ir Ievos", ejęs ten antruoju ir neturėjęs A. Petkevičiaus pastabų, čia išspausdintas pirma, be teksto pakeitimų. Antrasis – "Globėjo pasaka" publikuojamas atsižvelgus į cenzoriaus pataisymus: jis yra be cenzoriaus išbrauktos pabaigos, su teksto kupiūromis.

Tik 1861 m. kalendoriuje L. Ivinskis išspausdino 1854 m. rengtas "Pinigų apkeitimų" statistines lenteles antrašte "Piningai svetimos šalies sulyginti su pinigais pas mus vartojamais sidabru". Jose jau tada jis buvo pateikęs įvairių valstybių pinigų santykių su Rusijos sidabro rubliais bei Lenkijos auksiniais.

Į vėlesnius kalendorius nebeatėjo tik vienas paties L. Ivinskio 1853 m. parašytas publicistinis straipsnelis jo mėgstama tema "Apie nereikalingą žudymą ašvienio". Tai buvo ciklo, jau publikuoto 1850 ir 1852 m. kalendorių laidose, tęsinys. Tačiau ir tą nepaskelbtą straipsnį L. Ivinskis panaudojo vėliau – įkomponavo savo publicistinėje knygelėje "Pasauga kiekvieno gyvo sutvėrimo", kuri 1875 m. Rietavo gyvulių globos draugijos paskelbtame konkurse laimėjo premiją, buvo spausdinama Peterburge, sulaukta cenzūros ir išliko tik kaip korektūros egzempliorius. Ši dialogo forma parašyta publicistinė beletristika virto "Pasaugoje" atskiru skyreliu (27), pavadintu "Motinos pamokymas savo vaikui duotas". Tekstas liko nepakeistas, kitokie tik veikėjų vardai. Rankraštyje minima Balsienė ir Jonas čia virto Motinos ir Vaiko abstrakcijomis. Skyrelį baigia ta pati aštuonių posmų daina "Aš starkos lizdą saugojau".

Taigi cenzūros sulaukantieji kalendoriai neliko dūlėti rankraščiuose, kaip iki šiol buvo manoma. Visi pagrindiniai jų straipsniai – tiek mokslo populiarinimo, tiek literatūrinė šių kalendorių dalis – buvo paskelbti vėlesnėse laidose.

Nepasirodžius kalendoriams nei 1853, nei 1854 metais, buvo padaryta daug žalos. Nutrūkęs kalendorių leidimas tuomet jaudino ne vien jų sudarytoją. Ir inteligentai, ir valstiečiai buvo įpratę kasmet gauti šiuos naudingus, praktinių patarimų, mokslo žinių bei grožinės literatūros kupinus almanachus. Pajutę intelektualinę netektį, jie negalėjo su tuo susitaikyti. L. Ivinskis, važinėdamas po Žemaitiją, iš arti susidūrė su žmonių nuotaikomis. 1854 m. spalio 8 d. laiške A. Zavadzkiui jis taip apibūdina šią netektį: "Mane nuolat klausinėja žemaičių kalendoriaus ir taip pasigenda, kad net gaila žiūrėti"¹⁵ Troškimas turėti lietuvišką žodį vis stiprėjo, atskleidžiamas visuomeninę šių kalendorių svarbą. Jų sudarytojas iš kalendorių skaitytojų atsiliepiamų, neretai išsakomų jam asmeniškai, labai aiškiai galėjo suvokti savo darbo prasmę. Ir šis suvokimas, padidėjęs dėl tuomet kilusios

---

¹⁵ Ten pat. P. 447.

nesėkmės, galbūt teikė jėgų jo tolesnei šviečiamajai veiklai. Kalendoriai atgijo. Tačiau kiekvienas kitados nepasirodęs L. Ivinskio leidinys paliko nemažą spragą Lietuvos kultūros istorijoje.

Įteikta 1997 m. sausio mėn.

DANUTĖ LABANAUSKIENĖ

UNPUBLISHED L. IVINSKIS' CALENDARS OF 1853–1854 YEARS

S u m m a r y

Famous man of Lithuanian culture of the 19th century, pedagogue, naturalist, lexicographer and writer Laurynas Ivinskis (1810–1881) published his calendar in Lithuanian language each year from 1846 till 1864 and in 1878. Calendars of 1853 and 1854 were banned by tzarist Russian censorship.

Manuscripts of those Ivinskis' calendars are in the Library of the Lithuanian Academy of Sciences. They witness the oppressiveness which was created by Russian censorship the educational and cultural life of Lithuania. Parts of text were banned by censor A. Petkevičius. The correspondence between L. Ivinskis and printer A. Zavadzkiis reveals editor's printing bussines. New details of L. Ivinskis biography are disclosed. All didactic stories and other articles which were banned in 1853–1854 survived in the Ivinskis' manuscripts and were published in later calendars' editions. One of these articles appeared in the book "Pasauga" (1875) by L. Ivinskis but this book was also banned.